

Cultura

La vida d'una infermera que va treballar amb els doctors Moisès Broggi i Josep Trueta

Una lady al front

Angela Jackson i Paul Preston rescaten la peripècia de Patience Darton a la Guerra Civil

NÚRIA ESCUR
Barcelona

Para nosotros era el cielo (Ediciones San Juan de Dios) ens trasllada l'experiència de Patience Darton, una infermera britànica que un dia de la dècada dels anys trenta va decidir anar-se'n de la seva còmoda Anglaterra i treballar amb les brigades internacionals en plena guerra civil espanyola. Allà es cuidaria dels soldats ferits a primera línia, descobriria l'amor -Robert, un jove alemany compromès amb el Partit Comunista que va morir al front- però també la dissort. El dolor anímic dels refugiats, les amputacions sense anestèsia, les plagues de polls, la gana. Expulsada quan es van dissoldre les brigades, amb l'arribada dels anys cinquanta els seus ideals la porten a treballar a la Xina de Mao i, dècades més tard, a morir en terra espanyola. Prologat per l'historiador Paul Preston, el llibre l'ha escrit Angela Jackson, doctora en Història i autora de *Las mujeres británicas y la guerra civil española*, que viu a Catalunya des de l'any 2001. A més d'encarregar-se de recopilar correspondència, material biogràfic i fotogràfic de Patience Darton, Jackson va gravar múltiples hores d'entrevista amb aquesta dona, a qui també la va unir l'amistat. El seu testimoni constitueix una contribució important a la història de les brigades i els serveis mèdics republicans.

Patience va arribar a treballar -sempre els va elogiar- amb els equips de cirurgians catalans com Moisès Broggi (que recentment va recordar la seva amistat), el doctor Massons o Josep Trueta, "que van idear al front mètodes pioners de transfusions i mètodes amb resul-

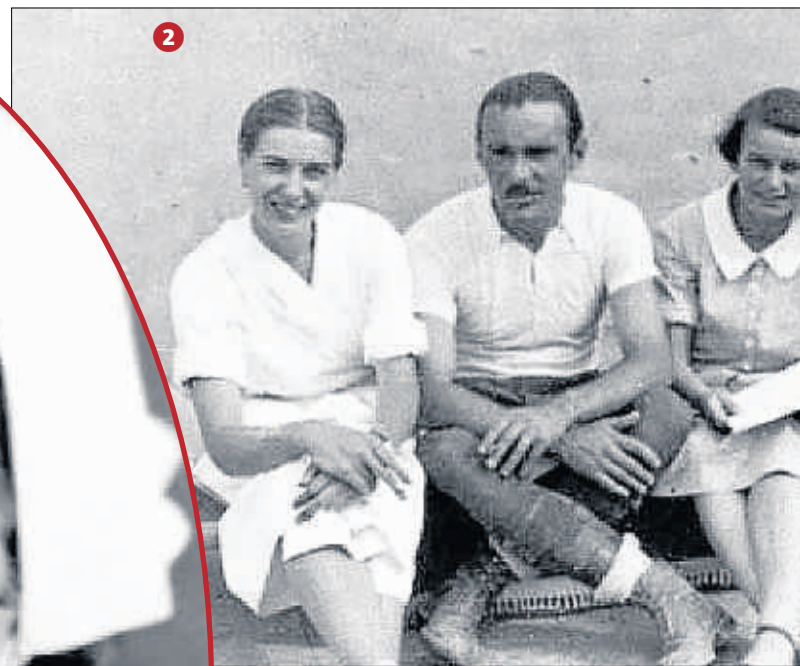
tats excel·lents", va escriure la infermera que un dia coneixeria Ernest Hemingway i George Orwell.

"El 1911 el món en què vaig néixer era ric i estava satisfet de si mateix", diu. Va ser una dona moderna en les seves conviccions que va transgredir i va trencar amb tot el que a casa seva, de rigorosa moral anglicana, esperaven d'ella. La seva família portava una vida de privilegis a Orpington, de manera que els seus pares no van entendre mai que ella se n'anés a lluitar per un ideal. "Van morir pensant que el pitjor que li podia passar a un era ser socialista".

Formada a l'Hospital Universitari, va conèixer a l'església de Saint George l'home que li marcaria la seva primera destinació: el pare Robert, un rector tan poc convencional que va arribar a donar suport a la campanya de sufragistes i a considerar la idea d'ordenar dones.

"Quan vaig conèixer Patience Edney era una octogenària que cridava l'atenció pel seu majestuós port i la tendència a donar ordres imperioses sobre qüestions pràctiques, un tret freqüent en les infermeres". Així engega la semblança d'Angela Jackson.

El març del 1937 arriba a Espanya i s'hi queda fins a l'octubre del

Com a historiadoraquina va ser, segons el seu criteri, la principal aportació dels joves brigadistes a Espanya i a Catalunya?

Els voluntaris van tenir un paper clau en la defensa de Madrid, a les campanyes d'Aragó i Terol i la batalla de l'Ebre, lluitant al costat dels soldats catalans i espanyols juntament amb republicans. Van ser més importants com a símbol del suport internacional en la lluita contra el feixisme que pel seu impacte militar. A nivell de poble en una zona rural, la seva presència va impactar molt, sobretot als nens, perquè no havien vist mai estrangers amb els seus costums i aparences diferents.

Què li va impressionar especialment de Patience Darton?
Quin caràcter! Inoblidable! Una persona animada amb un esperit

“No és gaire fàcil escriure una biografia”

Angela Jackson, autora de 'Para nosotros era el cielo'

decidit, no gaire tranquil·la, en contra del que indica el seu nom! Em va captivar no només amb els seus relats del passat sinó també amb la seva manera de relacionar-se amb el present. És a dir, encara tenia interès en els esdeveniments de l'actualitat i les ac-

tivitats dels joves, i fins i tot amb ganes de continuar lluitant contra la injustícia. Vam tenir una amistat molt estreta.

Vostè va elaborar una tesi sobre les dones britàniques a la Guerra Civil espanyola.
Sí, quan em vaig adonar que nin-

EDICIONES SAN JUAN DE DIOS

Angela Jackson

gu no havia escrit res sobre les britàniques i la Guerra Civil espanyola, vaig fer la meua tesi doctoral sobre aquest tema, ara publicada en castellà (*Las mujeres británicas y la Guerra Civil española*). Durant el procés d'investigació, Patience parlava molt dels records que tenia d'un hospital provisional dins d'una cova a prop de la Bisbal de Falset, de la dificultat de la seva feina per salvar els soldats ferits a la Batalla de l'Ebre, de la mort de molts joves i de la tragèdia de la derrota de la República.

Com recordava Patience Catalunya?

Recordava la bellesa del paisatge i la valentia del poble català. L'any 1996, els veterans de les Brigades Internacionals van rebre una invitació del govern espanyol per tornar aquí i rebre la ciutadania espanyola. Vaig anar a Madrid

#tuitsdecultura

Doncs sí, ja tenim el primer tema enregistrat del 4t disc! Arranjat i executat pels Al Tall! #tocatspelfoc ceskfreixas.cat

@ceskfreixas
Cesk Freixas Cantautor

Hace 20 años que falleció Néstor Almendros. Su alma fotográfica sigue viva en obras como *El árbol de la vida...* In memoriam.

@JosepCivit
Josep M. Civit Director de fotografia

El nuevo álbum de Bruce en stream #WreckingBall en su totalidad, ahora con un nuevo diseño <http://www.brucespringsteen.net/>

@springsteen
Bruce Springsteen Cantant

Por cada lector que valora el contenido de una crítica de cine hay cincuenta que valoran el número de estrellas

@Vigalondo
Nacho Vigalondo Director de cinema

Les trobades d'una infermera a la guerra

Moisès Broggi
Cirurgià

Darton treballa amb un equip dirigit pel cirurgià català, amb les infermeres Esther Silverstein i Joan Purser

Josep Trueta
Cirurgià

"Els mètodes ideats per Trueta per tractar les fractures obertes amb embenats de guix tenien molt bons resultats"

Ernest Hemingway
Escriptor

"És modest i encantador... de debò. No aconseguí dir tot el que vol i parla com als seus llibres: atropelladament"

Stephen Spender
Poeta

"Tot un Déu. Es debat entre el seu pacifisme i la idea que aquesta guerra és l'única esperança d'Europa contra el feixisme"

1938. Durant les primeres setmanes de la contesa, les espanyoles havien agafat les armes però quan es van intensificar els combats les dones van ser apartades del front i derivades a intendència. "Només es té constància d'una britànica en el combat. Felícia Browne, escultora establerta a Barcelona. Va morir poc després intentant rescatar un company".

Com la majoria de voluntàries, Patience va ser destinada a les unitats mèdiques de la República. Primer a un hospital de malalties infeccioses, més tard al de Poleñino, al front d'Aragó i vinculat al PSUC, i finalment a la Casa de repòs a Valls. Aquí va conèixer Robert Aquist, un jove pacient brigadista. Arriben a casar-se (aquests matrimonis van ser anul·lats quan Franco va prendre el poder), però la seva història es

1. La jove infermera Patience a l'University College Hospital on es va fer matrona.

2. D'esquerra a dreta: Patience Darton, el doctor Massons, Agnes Hodgson i Ramón Santesteban, un estudiant de medicina.

3. La voluntària Aurora Fernández amb el nen ferit Manuel Álvarez a la cova que servia d'hospital de campanya.

4. La també brigadista Ada Hodson, a la cova, atenent un presoner ferit.

veu truncada amb la mort del jove, el 27 de juliol del 1938, en trepitjar una mina.

"A Espanya el 90% de la població és analfabeta però la seva gent és meravellosa, generosa", escriu Patience. "Tenim la *Cinquena Simfonia* de Beethoven, un moviment de la *Inconclusa* de Schubert i un de Haydn. Els escoltem una vegada i una altra. També ens posem jerséis extra per anar-nos-en al llit perquè hem donat les nostres mantes als pacients".

Patience Darton era d'una bona família que no va entendre mai la seva decisió de ser brigadista a Espanya

Després de la mort de Robert es dirigeix a Barcelona, "vam començar a organitzar la partida de metges a la Xina. Volíem continuar lluitant". Patience va amb ells. No tornarà a trepitjar Espanya durant gairebé seixanta anys. A la Xina s'hi quedarà diversos anys, es casarà amb Eric Edney -un matrimoni que dura 18 anys i es trenca per la bisexualitat d'ell, que la deixa per un altre company- i tindrà el seu únic fill als 44 anys: Bobby.

Al final de la seva vida va tornar a Espanya, el 1996, convidada a formar part d'un homenatge als brigadistes. "La van fer pujar a l'escenari, la van aplaudir, va ser més que bonic", diuen les cròniques. Aquella nit Patience se'n va anar a dormir i no va recobrar la consciència mai més. Qui va retenir la seva mà entre les seves aquella nit va ser Angela Jackson, autora avui d'aquest llibre testimoni. Van tornar el seu cos a Anglaterra però, finalment, va retornar a Espanya després que els seus familiars respectessin la seva última voluntat: que quan es morís li emboliquessin el cos amb l'abric ensangonat de Robert, el seu jove amor brigadista. Tenia 85 anys. La van incinerar i van escampar-ne les cendres a prop del de la cova hospital on va prestar els seus serveis durant la batalla de l'Ebre. ●

amb Patience i el grup de brigadistes del Regne Unit.

Què va sentir quan va tornar després de seixanta anys?

Era la seva primera visita i va explicar que no havia vingut abans perquè aquí havia perdut l'amor de la seva vida: Robert, el brigadista alemany. Allà, a Madrid, l'endemà d'un concert emocionant de benvinguda, jo era amb ella quan va morir a l'hospital.

Què recorda d'aquella última nit que vostè va passar agafant-li la mà a Patience, abans de morir, al costat del seu fill Bobby?

Va ser una nit molt llarga, sense son, esperant que ella recuperés la consciència per poder-nos parlar, però no va passar. Patience es va allunyar a poc a poc fins a la mort. Malgrat la meua tristesa després de perdre una amiga, em vaig adonar que ella hauria preferit morir així, a Espanya, el país on

UN PAÍS, UNA GUERRA

"Recordava la bellesa del paisatge i la valentia del poble català"

EL GÈNERE BIOGRÀFIC

"No és només la investigació; has de viure amb un personatge, sigui bo o dolent"

L'ADÉU DE DARTON

"Va ser una nit molt llarga, sense son, esperant que recuperés la consciència"

PODEU LLEGIR ALTRES HISTÒRIES SOBRE LA GUERRA CIVIL A L'HEMEROTECA DE www.lavanguardia.com

Josep Maria Ruiz Simon

Els avantatges de l'esclavitud

Deia fa uns dies el president de la Comissió d'Economia i Política Financera de la CEOE, José Luis Feito, que l'Estat hauria de retirar la prestació als aturats que rebutgessin la primera proposta de feina, encara que aquesta feina fos a Lapònia. I uns dies després, el president de la mateixa patronal, Joan Rosell, recordava que els diners per a subsidis no són infinits, criticava l'actitud "complaent" dels aturats, que, segons deia només troben feina ("miraculosament") quan la prestació s'acaba, i insistia que els llocs de treball s'han d'acceptar, agradin o no. Donat que, segons sembla, la modernització del mercat laboral i la reforma de l'Estat de benestar consisteixen en fer present el futur somniat pels que pensen com Rosell i Feito, convé no deixar de banda les seves reflexions, encara que només sigui per constatar que la lògica d'aquest futur que es vol fer present cada cop s'assembla més a la d'un pasat més aviat llunyà que es tendia a donar per superat.

Ja gairebé ningú no recorda a Nassau William Senior. Però, tot i que algunes teories, com la llei de l'abstinència eren força estrafolàries, els seus contemporanis el consideraven un economista competent. Aquesta devia ser una de les raons per les quals s'ha majestat britànica el va nomenar el 1832 membre de la comissió que havia d'estudiar les reformes que calia introduir en la llei de Pobres d'Anglaterra i el País de Gal·les. Òbviament, la comissió va recordar la finitud dels recursos que es podien dedicar a beneficència i es va mostrar preocupada per l'actitud complaent dels pobres, que preferien viure de l'assistència pública que treballar. Senior pensava, com les llumeneres de la CEOE, que calia superar els plantejaments vigents però obsolets en què es donava per fet que els treballadors eren agents lliures, però podien estalviar-se els riscos de l'acció lliure, que podien viure lliures de coerció,

Dickens retrata amb cruesa l'ambient de les cases de treball reformades per la llei de Pobres del 1834

però gaudir alhora de la subsistència assegurada dels esclaus. Per a ell, resultava absurda la pretensió d'unir els avantatges de la llibertat i de l'esclavitud. S'imposava, deia, una elecció. Els pobres havien d'escollir entre els avantatges de la llibertat, i buscar-se un salari encara que fos de misèria en el mercat laboral, o els avantatges de l'esclavitud, que s'oferirien en *cases de treball*, centres de treball obligatori, en règim d'internat, en què aquells que hi ingressaven vivien apilotats, uniformats com a presos i obligatòriament separats de la família, en unes condicions que, d'acord amb el principi de menys elegibilitat, havien de ser del tot dissuasives i estimular als pobres a preferir el risc i la flexibilitat. Les principals propostes de la Comissió van ser recollides per la llei de Pobres de 1834. Les novel·les de Charles Dickens, de qui aquest any se celebra el bicentenari, retraten amb cruesa l'ambient de les cases de treball reformades d'acord amb la nova legislació.